

SZOLGA CSAK EGY VAN: AZ ISTEN

Weöres Sándor:

Rongyszőnyeg 13.

Én is világot hódítani jöttem
s magamat meg nem hódíthatom,

csak ostromolhatom nehéz kövekkel,
vagy ámíthatom és becsaphatom.

Valaha én is úr akartam lenni;
ó bár jó szolga lehetnék!

De jaj, szolga csak egy van: az Isten,
s uraktól nyüzsög a végtelenség.

◆ A Rongyszőnyeg című százhatvan darabból álló gyűjtemény maga az egybefogott tarkaság, változatos műfaji, tartalmi és stílusos sokszínűség jellemzi. Ezt a tizenharmadik költeményt Pilinszky állítólag „a magyar irodalom legszebb versének” tartotta, talán azért, mert témája az ember két-féle életútja, két örök lehetősége, az uralom és a szolgaság. Igaz, Isten nyomban a világ megteremtése után az ember hatalmába adta a földet és mindent, ami azon van, hogy uralkodjék rajta – persze nem akárhogy, hanem az ő, Isten elvei, szabályai szerint. Azt ellenben egyáltalán nem engedte meg, hogy az ember más embereken uralkodjék, ellenkezőleg, a legmagasabb méltóságokat is azzal a kifejezett megbízással adta, hogy viselőik, a királyok és a főpapok szolgálják az uralmi körök alá tartozókat. Ám amikor az ember a bűnben szembefordult Istennel, és helyette önmagát tette meg élete középpontjának, akkor önközpontúságának legmarkánsabb megnyilvánulása a hatalomvágy lett. „Én is világot hódítani jöttem, és valaha én is úr akartam lenni”, vallja a költő – én is, mint minden ember, olyannyira, hogy mára „uraktól nyüzsög a végtelenség”. Az ember uralkodni akar a dolgokon, a helyzeteken és a körülötte élőkön. Pedig Isten az első bűn után nyomban feltárta az ember előtt, hogy éppen ez lesz a vétek legátkosabb következménye, a mindent elpusztító uralomvágy: „vágynakozni fogsz férjed után, ám ő uralkodni fog rajtad”, jövendöli például az asszonynek (Teremtés könyve 3,16). És igen, ettől kezdve az emberi kapcsolatokat a társadalmi élettől a házasságig minden szinten elsősorban ez a vétkes uralomvágy teszi tönkre.

Jézus, aki a megalapítandó Isten-ország királyaként érkezett a földre, akit a Biblia a királyok királyának és az urak urának nevez, aki ma is fenntartja a mindenséget hatalma szavával (Zsidó levél 1,3), aki

Edward Stott (1855–1918): Az irgalmas samaritánus (1910.)

a történelem végén mint királyi bíró érkezik vissza a földre „ítélni élőket és holtakat” (Hitvallás) – ez a Jézus így beszél saját hivatásáról: „az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon” (Máté evangéliuma 20, 28). Mert Isten, a legfőbb Úr maga is ezt teszi, sokféle módon és formában szolgálja az embert – „szolga csak egy van: az Isten.”

Jézus önként, szeretetből vállalt szolgaságának legmeggrázóbb epizódját egyedül a János-evangélium közli. Eszerint Jézus az utolsó vacsorán megmosta tanítványai lábát, és meghagyta nekik, hogy ők is tegyenek ugyanígy egymással. Márpedig a láb megmosása a legmegalázóbb rabszolgai munka volt, zsidó rabszolgákkal nem is végeztették, csak pogányokkal. Az aktus jelképes értelme pedig

az, hogy Jézus Krisztus megtisztítja az embert bűneitől, hogy alkalmassá tegye a vele és Istennel való közösségre. Magyarázata szerint azért nem kell az egész testüket megmosni, mert az már megtörtént a keresztségben. A keresztség tisztulása képessé teszi a személyiséget arra, hogy bűn nélkül, Isten akarata szerint éljen. Elvben. De ténylegesen az ember még a keresztség után is követ el bűnöket – ezeket az egyes konkrét bűnöket törli el a gyógyás és a bűnbocsánat, vagyis a lábmosás ennek, a gyógyás szentségének felel meg. A láb szimbólum, a Szentírásban a kéz mellett a vétkek elkövetésének eszköze, testrésze: „a gonosz emberek lábai gonoszra futnak, sietnek”, olvassuk például Izajás prófétánál (59,7) vagy a Példabeszédek könyvében (1,16). ♦

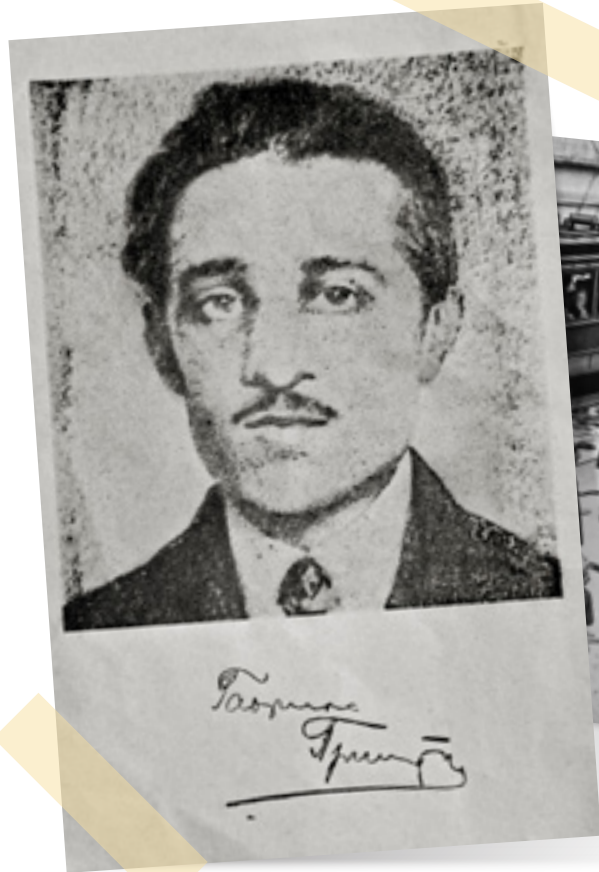

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

EGY TRAGIKUS SORS, AMELY VILÁGHÁBORÚHOZ VEZETETT

Az első világháború kirobbanásához a feszült politikai helyzetben elég volt egyetlen szikra. Egy alig húszéves, gyengécske, sovány fiatalember két golyót lőtt ki, és ezzel akaratlanul beindította a világ addigi legszönyűbb hadigépezetét. A története jól mutatja, hogyan vezet a nyomor és a romantikus képzelet radikalizálódáshoz, gyilkossághoz és végső soron egy világháborúhoz.

- ◆ *Gavrilo Princip* nem volt a szerencse kegyeltje. Igaz ugyan, hogy Ferenc Ferdinánd meggyilkolásáért sokan a mai napig is nemzeti hősnek tekintik, de a személyes sorsa születésétől a haláláig betegségről, nyomorról és magányról szólt. 1894-ben született egy eldugott falucskában, a bosznia-hercegovinai Obljajban. A család a boszniai szerb kisebbséghez tartozott, és egy olyan klánhoz, amelyik évszázadok óta ezen a területen élt. Princip szülei mintha a középkorban éltek volna: jobbágyok voltak, és minden bevételük harmadát be kellett szolgáltatniuk a földesuruknak. Alig másfél hektáron gazdálkodtak, így nem sok maradt nekik. Az apa kénytelen volt a földművelésen kívül másik munkát is elvállalni, hogy meg tudjanak élni. Postai küldeményeket szállított a veszélyes hegyeken át Dalmáciába és vissza.

A sarajevói merényletet követő másodpercek fényképen

Amikor Gavrilo megszületett, olyan csenevész csecsemő volt, hogy a halálára számítottak. A helyi pap azt javasolta, hogy Gábriel arkangyalról nevezzék el, hátha így életben marad. A születése pontos dátumát is kétértelműen jegyezték fel, ami később létfontosságú tévedésnek bizonyult. Amikor nagyobbacská lett, nem sok érdeklődést mutatott a szülei életformája iránt. Amúgy is gyenge volt a paraszti munkákhoz, így kénytelen-kelletlen megengedték neki, hogy kilencéves korától iskolába járjon. Itt mindenki meglepetésére kiváló tanuló lett. Elmerült az irodalomban, még jutalomkönyvet is kapott az igazgatótól. Romantikus eszmékről olvasott, és már ilyen fiatalon találkozott a szerbek szabadságeszméivel. Szerbia nem sokkal a születése előtt szabadult fel a sok évszázados ottomán uralom alól, és az elnyomás emléke még friss volt. Apja is harcolt fiatal korában a törökök ellen a szerb és bosnyák felkelések idején, ezért valószínűleg otthon is sok történetet hallott, amelyek feltűztették az igazságérzetét.

A függetlenség és a polgárosodás hangulata nem sokára arra ösztönözte őt, hogy elköltözzön otthonról. Mindössze tizenhárom évesen Sarajevóba ment, ahol az egyik bátyja segítségével a Monarchia katonai gimnáziumába akart járni. Az idősebb fiú azonban az utolsó pillanatban meggondolta magát, mert nem akarta, hogy az öccsét „a saját népe hóhérjává tegyék”. Ehelyett inkább kereskedelmi iskolába, majd gimnáziumba íratta, a tandíjat pedig kemény fizikai munkával kerítette elő.

INDULATOK TÜZÉBEN

Tizennégy éves volt, amikor 1908-ban az Osztrák-Magyar Monarchia tejesen beolvasztotta a közigazgatásilag már addig is hozzá tartozó Bosznia-Hercegovinát. Az elemi erejű felháborodás őt is magával ragadta, és megindult a radikalizálódás útján. Anarchista, kommunista, nihilista irodalmat olvasott, és hamar meg is találta a maga hőstét egy Bogdan Zserajics nevű boszniai

szerb jogászhallgató személyében. Zserajics azt a nézetet vallotta, hogy az elnyomottaknak joguk van megölni a rajtuk uralkodó zsarnokot, ezért 1910-ben merényletet kísérelt meg a Monarchia boszniai helytartója ellen. Egy hatlövetű pisztollyal vette célba, de elvétette. Ötször húzta meg a ravaszt, de egyetlen golyó sem találta el a célpontját. A hatodik lövést a merénylő saját magának tartogatta. Öngyilkossága révén a zsarnokölő mozgalom nyert magának egy mártírt.

Princip a következő évben csatlakozott a Fiala Bosznia nevű ifjúsági szervezethez, amely az összes délszláv nép egyesítését és függetlenedését tűzte ki célul. Voltak köztük ortodox szerbek, katolikus horvátok és muszlim bosnyákok is, többségükben idealista, baloldali diákok, akik egy jobb világról álmództak. A közelükben azonban ott tevékenykedett egy sokkal veszélyesebb szövetség is, a Fekete Kéz nevű terrorszervezet. Szerb katonatisztek alapították, és kifejezetten merényletek elkövetésére jött létre.

Az, hogy nem válogatnak az eszközökben, 1903-ban vált nyilvánvalóvá, amikor az európai történelem egyik legbrutálisabb királygyilkosságát hajtották végre. A szerb uralkodót, *Obrenovics Sándort* gyakorlatilag az egész országa gyűlölte. Ahelyett, hogy a hagyományosan pánszláv beállítottságú, oroszbarát politikát követte volna, a Habsburgokhoz húzott. Ráadásul feleségül vett egy nála kilenc évvel idősebb cseh nőt, aki egy egyszerű mérnök özvegye volt. A radikális szervezet százhusz tagja egy nyári este megrohmozta a palotát. Berontottak, és kegyetlen mészárlásba kezdtek. Válogatás nélkül mindenkit megöltek, aki a szemük elé került. A királyi pár pánikszerűen menekült, végül egy gardróbhelyiségben rejtőztek el. A merénylők végül hosszas keresés után megtalálták őket. Dühödten agyba-főbe verték mindketőt, majd a helyszínen agyonlőtték őket. A holttestüket is megcsonkították.

Gavrilo számára bizonyított volt, hogy az erőszak a célravezető megoldás, ezért tapogatózni kezdett a Fekete Kéz irányába.

GYILKOS KÜLDETÉS

Amikor 1912-ben kitört az első balkáni háború, ő is jelentkezett katonának. Amikor azonban a toborzóirodában meglátták a gyenge testalkatú fiatalembert, azonnal elutasították. Tett egy második kísérletet is, de az eredmény ugyanez volt. A megaláztatás nagyon fájta neki, így tovább kutatta a lehetőségeket arra, hogy valami radikálisat és veszélyeset tehessen a hazájáért.

Ferenc Ferdinánd autója a merénylet napján

Ennek 1914-ben érkezett el az ideje, amikor megtudta, hogy Ferenc Ferdinánd főherceg, a Habsburg birodalom trónörököse Szarajevóba fog látogatni. A Fekete Kéz vezetőinek nem jelentett problémát, hogy Princip nem alkalmas a hadviselésre. Nekik csak arra volt szükségük, hogy elhajtson egy bombát vagy meghúzzon egy ravaszt. Háborúban edzett katonák segítségével kiképezték őt és öt társát, akik vállalkoztak arra, hogy végrehajtsák a merényletet a gyűlölt Habsburg ellen. Gavrilo Princip volt a legjobb céllovészben, ezért benne bíztak a legjobban.

1914. június 28-án reggel a trónörökös megérkezett Szarajevóba. A merénylők elvegyűltek a tömegben, amely Ferenc Ferdinánd várható útvonalát szegélyezte a város utcáin. Mindannyiuknál kézigránát, töltött pisztoly és ciánkapszula volt, hogy minden eshetőségre fel legyenek készülve. Amikor a városházára hajtó gépkocsikonvoj elhaladt az első merénylő, a bosnyák *Muhamed Mehmedbasic* előtt, a férfi megrettent, és tétlenül nézte az autókat. A második, *Nedeljko Csabrinovics* elhajtotta a kézigránátját a trónörökös kocsija felé. A sofőr azonban észrevette a repülő tárgyat, és gyorsított. A tíz másodperces késleltetésre beállított gránát végül a negyedik autó alatt robbant föl, és két embert súlyosan megsebesített.

Ferenc Ferdinánd semmilyen érvelés hatására sem volt hajlandó lefűjni a programját. A városházára hajtattott, és ott menetrend szerint elmondta a tervezett beszédét. Ráadásul hiába figyelmeztették a veszélyre, a fejébe vette azt is, hogy meglátogatta a kórházban a gránáttámadás sérültjeit. A biztonságért felelős embereinek annyit

---

Szeretett volna katona lenni, de a toborzóirodában gyenge testalkata miatt elutasították. Ez nagyon fájt neki, így tovább kutatta a lehetőségeket arra, hogy valami radikálisat és veszélyeset tehessen a hazájáért.

---

sikerült elérniük, hogy a konvoj módosított útvonalon haladjon. Ezt azonban a trónörököszt szállító sofőrnek elfelejtették elmondani, ezért Ferdinánd kocsija egy utcáron rossz irányba indult el. Valaki rákiabált, hogy nem jó helyen kanyarodik be, ezért a sofőr beletaposott a fékbe, majd a motor lefulladt.

Ez volt az a pillanat, amikor az eredeti útvonalon elhelyezkedő, elkeseredett Gavrilo Princip észrevette, hogy ezúttal szerencséje van. Az ideiglenesen veszteglő autéhoz lépett, előhúzta a fegyverét, és közvetlen közlőről két lövést adott le a főhercegi párra. Az egyik a trónörököszt találta nyakán, a másik a feleségét, Chotek Zsófia hercegnét lőtte hasba. Mindketten majdnem azonnal meghaltak. Egyes feltételezések szerint a hercegné negyvenhat évesen éppen ötödik gyermekét várta.

NEVE MA IS BÉKÉTLENSÉGET SZÜL

A merénylet nyomán az utcán kitört a káosz. A tömeg megragadta Principet, és ütni-vágni kezdte. A pisztolyt kicsavarták a kezéből, és a ciánkapszulát is elvették tőle. Végül csak a rendőri intézkedés mentette meg az életét. Letartóztatták, és nem sokkal később, októberben megkezdődött a pere. A tárgyalás során önértetesen viselkedett, és bár a bíró többször is igyekezett félbeszakítani a politikai programbeszédét, ő nem hagyta magát. Kifejtette, hogy egyáltalán nem bánta meg a tettét. Arról beszélt, hogy sajnálja Zsófia hercegné halálát, ő a kocsiban szintén helyet foglaló kormányzót akarta megölni. Egy minden délszláv országot egyesítő Jugoszlávia létrehozásáért érvelt,

és mint mondta: „Nem érdekel, milyen államformában fog működni, de Ausztriától függetlennek kell lennie.”

A Habsburg hatalom megpróbálta eltitkolni, hogy katolikus horvátok és muszlim bosnyákok is részt vettek a merénylet szervezésében, mindent a szerb nacionalistákra akartak fogni. A merénylők és radikális felbujtók viszont részben a saját országaik ellen dolgoztak, mivel Ferenc Ferdinánd az osztrák hatalom békepárti szárnyát képviselte. Nem akart semmiféle fegyveres konfliktust, és a délszláv államokkal is a magyar kiegyezéshez hasonló megállapodásokat akart kötni.

Gavrilo Princip életét az mentette meg – legalábbis néhány évre –, hogy születési dátuma nem volt egyértelmű. Senki nem tudta pontosan, hogy 1894 júniusában vagy júliusában jött a világra. A június a kivégzést jelentette volna számára, mert ebben az esetben elmúlt volna húszéves, így az osztrák törvények értelmében alkalmazható lett volna rá a halálbüntetés. A bíróság végül a júliusi dátumot vette figyelembe, és húsz év fegyházra ítélte.

A büntetését a csehországi Terezin erődjében kezdte letölteni, de már az elején látható volt, hogy nem fogja kitölteni a teljes időtartamot. Valószínűleg régóta tuberkulózisban szenvedett, és a börtönviszonyok azonnal kikezdték a szervezetét. Magánzárkába került, ahol időnként a falhoz láncolták. Egy ízben megpróbálta felakasztani magát a törülközőjével, de felfedezték, és megmentették az életét. Ez az élet azonban már nem volt emberhez méltó. A tüdőbetegség szinte megette a csontjait, egyik karját egy idő után amputálni kellett.

Végül még a részben általa kirobbantott háború végét sem élte meg. Amikor 1918 áprilisában meghalt, a testsúlya alig negyven kilogramm volt. Az osztrák hatalom nem akarta, hogy a sírhelye nemzeti zarándokhellyé váljon, ezért jelöletlen sírba temették. Mivel azonban egy éppen szolgálatban lévő cseh katona megjegyezte a helyet, a holttestet 1920-ban exhumálták, és ünnepélyes külsőségek közepette, hősöknek kijáró tisztelettel eltemették.

Gavrilo Princip személye a mai napig megosztja a Balkán országait. Sokan nemzeti hősként, Jugoszlávia egyik alapító atyjaként tisztelik, mások aljas terroristának, a háború kirobbantójának, nacionalista gyilkosnak tekintik. A véleménykülönbségek nagyrészt etnikai vonalak mentén húzódnak. Azt a szarajevói házat, ahol élt, a huszadik század különböző rezsimejéi – a Jugoszláv Királyságtól a náci hatalmon és a kommunista Jugoszlávián át a kilencvenes években zajló délszláv háborúig – hol lebontották, hol múzeumként és emlékhelyként építették újjá. ♦

SZÖVEG –
KIRÁLY ESZTER

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

”

Jöhet utánam vízözön

A kapolcsi Versudvar kulcsembere, *Sinha Róbert* gitárművész alkotótársa, dalszerző-énekesnő: **aZorka**. Egykori versenycsiga-tulajdonos, a hiszti megzabolázója, a gyors taktikai sírás koronázatlan királynője. Lackfi János költő és Bárdos Júlia művészettörténész-képzőművész harmadik gyermeke. A lány, aki különbékét kötött magával. Lackfi Dorottyaival beszélgettünk.

◆ – **Szabadnapos vagy ma, mondod. Egy énekesnő saját magától kér szabadnapot?**

– Énekesnő is vagyok, de félállásban baristaként dolgozom egy kávézóban. Muszáj volt kitalálni valamit, mert albérletben élek, és egy előadói karrier eleje pénzügyileg nem valami stabil dolog.

– **És a kávénak is lehet némi köze a kreativitáshoz...**

– A Trafó Ház földszintjén lévő kávézóban dolgozom, ahol sok művészet iránt érdeklődő ember megfordul. Mikor rájöttek, hogy zenélek, nagyszerű beszélgetésekbe csöppentem, egy csomó izgalmas találkozásban volt részem.

– **Mi szél hozott a nagyvárosba?**

– Zsámbékon nőttem fel, Budakeszire jártam gimnáziumba. Alig vártam, hogy dolgozhassak és önállóan élhessek, érettségi után szilárd meggyőződésemm volt, hogy már felnőtt vagyok. Bele akartam csapni a lecsóba, csak azért is elkezdeni a „rendes” életet a „papíron” – vagy a papírért – élt élet helyett. Egy barátnőmmel közösen ki is tudtunk venni egy albérletet Budapesten, dolgozni

kezdtem. Sok klassz munkahelyem volt, de kudarcok is értek, az a bizonyos felnőtt élet több új arcát is felfedte menet közben.

– **Az első aZorka-kislemez megjelenésekor egy interjúban úgy jellemezted magad, hogy szomorú vagy és kedves. Mindig szomorú, mindig kedves?**

– Azt nem mondanám, hogy folyamatosan szomorú vagyok. Szívesen dolgozok fel keserédes témákat, mert úgy érzem, hogy az életemet a szép melankólia, a boldog szomorúság járja át. Szeretem, amikor az öröm és a fájdalom nem válik el vegytisztán, nekem úgy élvezetes az élet, ha mindkét véglelet meg tudom élni. A zeném kedves, mert otthonos, és közben mindig szomorkás is valahol.

– **Az eddigi dalaid zöme a saját érzelmi mérföldkövedet, életeseményeidet éneklí meg, a Káosz például a városba költözésről, a Vízözön az önmagad elfogadásához vezető utadról, a Hullámzik egy szerelem végéről szól. Önfeltáró dalokat írsz, de ha rád nézek, inkább visszafogottnak látlak.**

– Nagyon érzelmes ember vagyok, és erős igényem van arra, hogy meg is éljem az érzéseimet. A legfőbb inspirációm is a bennem egyszerre jelenlévő és akár egymásnak teljesen ellentmondó, intenzív érzelmek adják, ezek egyszerűen „ki akarnak jönni”. Közben meg szeretem, ha az összetettséjük is látható. Sokan megírták a könnyen megragadható, egyszerűen kifejezhető gondolatokat, mint a „szeretlek, mert csodás vagy”, „megszakad a szívem, mert elhagytál”. A belső történéseket én inkább sűrűbb képekkel, visszafogottabb elemekkel szeretem megragadni.

– **Édesapád egyik híres gyerekversét, a Dorottya és a hiszti címűt is az érzelmi dinamizmusod ihlette...**

– Ez gyerekkoromban komoly nehézség volt, tényleg voltak hisztérikus rohamaim. A mai napig vannak instabil pillanataim, de egyre jobban uralom őket. A vers szerint akkor múlt el a hisztim, amikor Apa felemelt. Ma nincs egyetlen konkrét módszer, ami megnyugtat, mindig az adott helyzetben kell valahogy felülkerekednem a nehézségen. Például elmenni a mosdóba egy gyors takarítási sírásra.

– **A Vízözön című számod az önelfogadásig tartó utadról szól. Milyen küzdelmek végén érteztél meg ehhez a dalhoz?**

– Amióta csak emlékszem magamra, mindig nehezemre esett magamat szeretni. Sok nehéz érzésem volt velem kapcsolatban, főleg szégyenérzetem. Minden negatív visszajelzésre intenzíven reagáltam, majd az indulatom maximalizmusba fordult. Mindez lassan őrlött belülről, az érzéseim ellenem dolgoztak. Az elmúlt évben pszichológushoz jártam, és ahogy növekedtem fel, és egyre többet foglalkozom tudatosan a fejemben lévő dolgokkal, úgy javult egyre inkább a helyzet. A Vízözön nagyon jókor, éppen akkor jelent meg, amikor már őszintén tudtam énekelni a refrénjét: „Magam már nem sajnálom többet, sem azt, hogy létezem, inkább köszönöm – jöhet utánam vízözön.”

– **Ehhez a dalhoz egy nagyon kifejező borítókép is készült: saját magadat öleled át rajta.**

– Ez a kreatív Székely Zsófi grafikus munkája. Együtt találtuk ki a koncepciót, sokat beszélgettünk róla, de amikor átküldte a kész képet, megkönnyeztem. Megrendítő volt

”

Nincs egy konkrét módszer, ami megnyugtat, mindig az adott helyzetben kell valahogy felülkerekednem a nehézségen. Például elmenni a mosdóba egy gyors taktikai sírásra.

így, egy képben látni azt, ami bennem történt. Szerintem mindenkinek kellene egy ilyen önátölelős kép.

– Miért épp popban utazol?

– Mindig is főleg popzenét hallgattam – persze néha rockot, klasszikust és népzene is, mégis ez az a műfaj, amivel a hétköznapokban a legjobban ki tudok kapcsolódni, a leggyorsabban el tudok kerülni „máshová”. És szuper „hordozóanyag” is, mert a popdallamok könnyebben tapadnak az ember fülébe, és ha értékes, összetett tartalommal töltöm meg, akkor a zenével együtt az is könnyebben eljut a hallgatóig.

– Ennek élő bizonyítéka, amikor a koncerten a szöveget skandalja a közönség...

– Amikor ez megtörtént velem, az olyan erőteljes élmény volt, hogy a színpadon életemben először belezavarodtam a szövegbe. Pedig még soha nem felejtettem el egy sort sem.

– Különösen jólesik a reflektorfény annak, aki híres szülők gyermekeként, hat testvér közt az egyik középsőként nevelkedett?

– Valóban nagyon figyelemhiányos tudok lenni, pontosabban figyelemigényes. Hajlamos vagyok kicsikarni az emberek figyelmét, és ebben biztos van szerepe a nagy családnak, amiben felnőttem. Tudom, hogy ezt a késztést ki kell küszöbölni, folyton próbálok emlékeztetni magam, hogy ne a tetszés miatt csináljam, ne az feszítsen, hányan néznek majd meg egy klipet. Az igazi örömet az alkotásban találok meg, nagyon jó néha csak úgy ránézni egy-egy számomra, és arra gondolni, de

jó, hogy ezt megcsináltam. Erre az öröme szeretnék összpontosítani.

– Milyen érzés, amikor a családtagjaid csápolnak a koncertjeiden?

– Nagyon sokszor eljönnek, Ágnes húgom különösen. Szeretek rájuk nézni, mert gyakran lámpalázias vagyok, és bátorító a színpadról látni azokat, akik a legjobban szeretnek. Érdekes, hogy az ember a hétköznapokban nem néz rá így a szeretteire. Ha találkozunk, sokszor csak gyors puszi-puszi, néha nem is ér össze a tekintetünk, nem is látjuk a másik arcát, hiába áll ott mellettünk. Ilyenkor nem feltétlenül érzékelem azt, amit a színpadról viszont egyértelműen látni: hogy milyen támogató szeretettel néznek rám, mennyire értékelik, amit csinálok.

– A művészeti örökségen kívül mit hozol otthonról, amiből erőt merítesz?

– Nagyon sok pozitív dolgot, ilyen a humor mindennapi jelenléte a családban, az érzelmesség, a közös éneklések öröme és a kreativitás természetessége. Anyukám például elképesztő játékokat talált ki nekünk, volt, hogy kavicokra festve hoztunk létre egy teljes babaházzal bitorostól, mindenestől. A tesóimmal eső után csigákat versenyeztettünk – az én versenycsigám Hófehérke néven futott –, meg extrém sportolókká „képeztük ki” a Barbie babákat, volt ejtőernyős meg barlangász Barbie-nk is. Sok örülségnek tűnő, de kreatív és rettentően szórakoztató dolgot csináltunk, ami nagyon nagy részben anyukámnak köszönhető, ő elképesztő találékony.

– Az Elharapott szavak című kislemez, a Vízözön és a Fesztiválszezon után maradt akár egy nagylemeznyi alkotói energiád?

– Írjuk az új számokat, ezeket egyesével tervezem kihozni klippel együtt. A nagylemezt úgy szeretném megírni, hogy egy nagyon erős koncepciója legyen. Az eddigi dalok többfelé ágaztak el hangzásban, most szeretném, ha az első nagylemezen már egy sajátos, egyéni hang jelenne meg, ami összetéveszthetetlené teszi a Zorkát. Ezért nem szabtam határidőt a megjelenésnek.

– Ha nem színpadon, akkor milyen helyzetekben énekelisz?

– A fürdőszoba klasszikus. Nagyon sokszor énekelek az utcán is – ez biztos furcsán néz ki, de nem tudom megállni. És amikor otthon a családdal, akár csak viccelődésből elkezdünk énekelni – az nagyon jó dolog. ♦

***A háború kegyetlen: emberéleteket követel
és városokat pusztít. A szankciók
pedig tönkreteszik Európa gazdaságát.
Ezért***

Magyarország cselekszik

Növeljük a hazai gázkitermelést.

További gázkészletet szerzünk be.

Fokozzuk a hazai áramtermelést.

Egyes energiahordozókra exporttilalmat rendeltünk el.

Megvédjük a rezsicsökkentést.

***Háborús időkben
ÖSSZEFOGÁSRA
van szükség!***

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

ÜZENETEK AZ EMIGRÁCIÓBÓL

Bevallom, nagyon lelkes voltam, amikor megtudtam, hogy kiadják *Márai Sándor* feleségének, *Matzner Ilonának* a naplóját. Már azért is, mert az író saját naplójában méltatlanul kevés figyelmet szentel önfeláldozó asszonyának. Amikor aztán kiderült, hogy a szerkesztők két kötetben, közel ezerhétszáz oldalon csak részleteket adnak közre Ilona-Lola feljegyzéseiből, gyanút fogtam.

◆ **MÁRAI ILONA BETŰBE ZÁRVA (NAPLÓ I-II. 1948–1979)** című monumentális munkája – *Ötvös Anna* és *Nagy Zsejke* gondos szerkesztésében – nem irodalmi szenzáció, mint hirdetik, hanem egy, a férje mellett grafománná lett asszony tudósítása az emigráció hétköznapjairól. 296 füzetet írt tele ez a sokat szenvedett, nagyszerű nő.

1989-ben a három éve özvegy, halálra készülő Márai Sándor ezeket az irkákat is bepakolta a később, a szovjet csapatok kivonulása után hazaküldendő hajókofferbe saját kézirataival mellé. Így aztán a kutatók úgy vélték, érdemesek a közfigyelemre. (És persze rögtön támogatást is kaptak az Emberi Erőforrások Minisztériumától, ahol Márai neve büvszóként csenghetett.)

Nemcsak esztétikai, hanem etikai kérdés is a kiadás megítélése. Vajon ránk tartozik-e Lola menstruációs ciklusa, a ritkuló szerelmeskedés férjével, a napi bevásárlás, meg kell-e osztani az olvasókkal a bélproblémákat, a fogorvosi kezeléseket? Még az is kétséges, hogy Márai alkoholfogyasztási szokásai (olykor napi két üveg bor) közérdekű információnak számítanak-e. A súlyos anyagi gondok igen, Márai következetes világfelfogása, irodalmi, politikai nézetei, amelyet a feleség teljes mértékben oszt, úgyszintén.

Mint tudjuk, Márai Sándor huszonhárom éves volt, amikor feleségül vette a Párizsban megismert, gazdag kassai zsidó polgárlányt, aki az ő kedvéért kikeresztelkedett, és buzgó katolikus lett. (A naplóban sok szó esik a vallás gyakorlásáról, az imádságokról, a szentmisékről.) Közel hatvan évig voltak házасok. Egyetlen gyermekük, *Kristóf*

pár hetes korában meghalt, amiről minden évben megemlékeztek. Emigrációjuk előtt fogadták örökbe *Jánost*, akit nagy szeretetben és egyetértésben felneveltek. Lola mindvégig hűséges volt férjéhez. Nem tudott vagy nem akart tudni Márai és *Mezey Mária*, illetve *Tolnay Klári* egykori viharos szerelméről. Egyedül a némafilmek sztárjából írónővé lett *Megyery Sári* léte, flörtje és férjével folytatott levelezése bosszantotta. Ez is csak azért, mert *Megyery Sári* erről hírt adott. Lola nem akart osztozni Máraival, akit rajongásig szeretett a legkritikusabb időkben is, Olaszországban éppúgy, mint Amerikában. Zseninek tartotta a férjét. Minden évben várta, hogy neki ítéljék az irodalmi Nobel-díjat, de ezt hol a „kommunista” *Paszternak*, hol a világnyelven publikáló *Camus* kapta. Szerinte a Nobel-bizottság mellőzésének csak egy oka lehet: nem jók a Márai-fordítások, így nem sikerült betörni az angolszász piacra.

Lola osztozott férjének a kommunistákkal szemben érzett megvetésében is. Eszébe sem jutott, mint annyi más zsidó származású honfitársának (apját koncentrációs táborban ölték meg), hogy a „szovjetekben” megmentőt lásson. Sőt, minden hozzájuk érkező magyarban kommunista ügynököt gyanított, minden otthonmaradottban kollaboránst. Még a Szabad Európa Rádió munkatársait is, akik igazán nagy tisztelettel és anyagi megbecsüléssel fogadták Márait, kételkedve figyelte.

Ma már közhelynek számít az alapigazság, hogy minden jelentős írói életmű mögött ott áll egy asszony. A most közzé tett, súlyra is tekintélyes Márai Ilona-napló ékes bizonyítéka ennek.

(*Helikon Kiadó, 11 999 Ft*)

Évek óta ott áll az emlékműve Budapest egyik legforgalmasabb terén, utcákat, óvodákat, iskolákat, gyermek- és öregotthonokat neveztek el róla, mégsem mondhatjuk, hogy neve és tevékenysége beleégett volna a magyar köztudatba. Ezért is fontos, hogy a Magvető Könyvkiadó *Tények és Tanúk* sorozatában megjelent **SZTEHLO GÁBOR HÁROMSZÁZHATVANÖT NAP – EMLÉKEK A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓMENTÉSTŐL 1944-BEN** című könyve. Mégpedig csonkítatlanul, *Kunt Gergely* komoly tanulmányának beillő, remek utószavával. Mint tudjuk, *Rákosiék* elképzeléseibe nem illettek bele az ellenálló magyarok, pláne az, hogy valaki hívő lelkesként több mint kétezer zsidó ember életét menti meg a „fasiszta” Magyarországon. Az evangélikus egyház pedig örült, hogy élhetett, nem követelt elégtételt Sztéhlo Gábornak, akinek a háború után magukra maradt gyerekeket felkaroló intézményét, a Gaudiopoliszt egyszerűen államosították. *Donáth Ferenc* felesége, *Bozóky Éva*, a kor legismertebb evangélikus újságírója a nyolcvanas évek elején úgy döntött,

elég volt a hallgatásból. Előbb részleteket tett közzé Sztéhlo visszaemlékezéséből, aztán hivatalos egyházi engedéllyel könyvekben is megjelentette a művet. A publikálásnak ára volt: kimaradtak az evangélikus egyházat, a kommunistákat, valamint a szovjet hadsereget bíráló részletek. Amiben igaza volt Bozóky Évának, nem ártott a szövegnek a stílizálás. Bizony nehezen olvasható szöveget írt súlyos szívinfarktus után, svájci emigrációjában 1962-ben ez a tanítványai által rajongásig szeretett, vakmerő ember, zseniális pedagógus. (Elég, ha vonzó személyiségéről a nagyszerű költő, *Orbán Ottó* vagy a kiváló újságíró-író, *Sárközi Máttyás* emlékezéseit elolvassuk.)

Az esztendő, amit felidéz, 1944. március 19-ével indul, és '45 márciusában ér véget. Német megszállás, nyilas hatalomátvétel, Budapest ostroma. Aki ellenáll, zsidó embereket, magukra maradt gyerekeket próbál menteni, az életével játszik. Sztéhlo tételesen felsorolja, mikor milyen házat, elhagyott villát nyitott meg az üldözötteknek, hogyan dolgozott együtt a reformátusokkal, a nemzetközi vöröskereszttel, név szerint kik segítették a munkáját. Hogyan próbált pénzt, élelmet szerezni. A sikert nem magának, hanem az isteni gondviselésnek tulajdonítja. A történet itt befejeződné, de Sztéhlo, hála Istennek, beszámol az 1945 utáni fejleményekről is, mikor is megszervezi az árvák és félárva otthonait, és felépíti a világ egyik legdemokratikusabb intézményét, a diák önkormányzat vezetésével működő Gaudiopoliszt, amelynek önálló alkotmánya van, választott miniszterei, saját irodalmi lapja és színjátszó köre. Amikor 1950-ben államosítják, felfüggesztik a működését, Sztéhlo belátja, így kellett történnie. A diktatúra nem tűri az egyéniség szabad kibontakoztatását segítő vállalkozásokat.

Miután letesszük a könyvet, rengeteg kérdés vetődik fel bennünk. Mi az, amit elhallgat előlünk ez a kivételes ember? Hogyan építette ki széles körű nemzetközi kapcsolatait? Miért nem beszél a szabadkőművességről? Miért elnéző a kommunistákkal? Miért nem nevez meg név szerint senkit a mulasztásokat elkövető egyházakból? Minek szánta emlékiratait, kordokumentumnak vagy önvallomásnak?

Nagy szükség lenne végre egy hiteles Sztéhlo-monográfiára, amelyben nemcsak egy szín van, hanem rengeteg árnyalat. Az első lépés ehhez a mostani kötet.

(Magvető Kiadó, 5990 Ft) ♦

SZÖVEG –
VÉSSEY MIKLÓS

SOROZAT –
BIBLIAI TÖRTÉNETEK

Mekkora

” *Magasztallak téged, Atyám, ég és föld Ura, mert elrejtetted mindezt a bölcsek és okosak előtt, és kinyilatkoztattad a kicsinyeknek!*

(Mt 11, 25)

◆ Értsd meg, hogy én diktálok, nálam a pénz, a tehetség, a kapcsolatok, jobb is neked így, nem tudsz te semmit, a sötétben tapogatózol csak, vak vagy nélkülem, nálam a fény, az igazság és minden, ami kell a boldogsághoz, köszönd csak meg nekem, bármit is kapsz, hiszen parányi kis senki vagy, mondja a nagy.

Tudom, hogy hatalmad van felettem, a pénzzel, a tehetségeddel és a kapcsolatoddal bármikor elvehetsz tőlem bármit, persze adhatsz is, ez csak tőled függ, teljesen ki vagyok szolgáltatva a folyamatoknak, melyeket te irányítasz, értem pontosan, hogy te vagy a nagy, Isten adjon neked bölcsességet, hogy jó döntéseket tudj hozni, válaszolja a kicsi.

Hát nem érted, hogy én vagyok az isten is, egy Excel-táblázatban kiszámolom a boldogságot, ráállítok egy marketinges céget a társadalmi csoportodra, zabálsz, piálsz és utazol, miközben azt hiszed, hogy mindent elértél, pedig csak az én jól kiszámolt üzleti tervemet valószínűsít meg, apró robotocska vagy, ha akarom, élsz, ha akarom, nem, nálam nincs feljebb, oda hiába nézel, mondja a nagy.

Csak annyit eszem, iszom és utazom, amennyit engedsz nekem, és ha minden igaz, a tőlem szerzett pénzből te is csak eszel, iszol meg utazol, annyi a különbség köztünk, hogy én ezek nélkül is elvagyok, mert ha

hanyatt dőlök egy egyszerű, csupaszbetonarabon, és felnézek, akkor azt látom, hogy a te fejed felett is megísolhatatlan a felhőformák alakulása, a madarak repülési íve, a faágak rezdülése, az apró, irányíthatatlan részletek, válaszolja a kicsi.

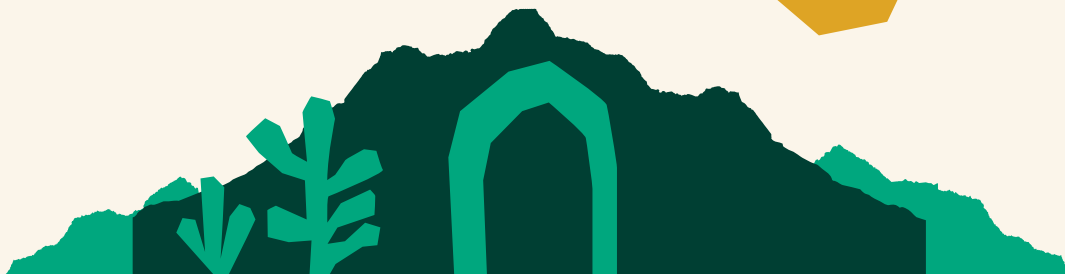
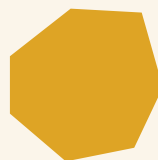
Ezek mégis kit érdekelnek, a felhőnézés még nem tett ételt az asztalra soha, egyébként sincsenek irányíthatatlan részletek, egy algoritmussal kiszámítom a madarak röptét, és lelövöm őket bármikor, a felhőket speciális ágyúval arra pofozgatom, amerre csak akarom, a fákat meg egyszerűen kivágom, dolgozz inkább, amennyit csak tudsz, és akkor van esély rá, hogy magam mellé engedlek, mondja a nagy.

Én magam mellé fogadlak, és megértelek téged, a kicsiségért nem kell dolgozni, csak lenni, ahogy vagy, ahogy születted, ha reggelente meztelenül a tükör elé állsz, és a szemedbe nézel, akkor láthatod, hogy igazából te is kicsi vagy, sőt, sosem voltál nagy, el kellett csak játszani a nagyságot, de ez korántsem rossz vagy elítélendő, hiszen ha valójában kicsi vagy, akkor a kicsi játszotta el a nagyot is, a kicsi, tehát én, jelen pillanatban is a tükör előtt állva beszélgetek lemeztelenített önmagammal, mekkora legyek ma, teszem fel a kérdést, indul a nap, ideje eldönteni. ◆

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
#JÓÉJTPUSZI

KOMFORTZÓNA

◆ Uram, ha itt lettél volna,
akkor beadod testvéremnek
az instant halálgátló tablettát,
mert tuti, hogy akad
a zsebedben pár dobozzal.
És akkor indulhat a parti,
az öröm, az együttlét,
az evés-ivás, a felszabadult
béke és öröm, a sztorizás,
az a laza és kedves veled-létezés,
mely a mélységeket sem kerüli,
mely nem akarja elfedni
a valóság csúnyábbik arcát,
csak jelzi, hogy nem a rothadásé
az utolsó szó.
De te elkéstél, és a rohadás
már olyan mélyre ment,
ahová te sem tudsz lemerülni,
kész, vége, Lázár a halál foglya.
Hatalmas vagy, oké, de ez
a te erődöt is meghaladja, nem?
Game over, nem tudsz utólag
belepiszkálni. Ugye?
Hogy is lehetne visszatolni
az időcsúszkát ahhoz a pillanathoz,
amikor még életben volt!
Még mit nem!
Nem hiába teremtette Atyád a világot
előlről hátrafelé, szép sorban,

és nem össze-vissza, keresztbe-kasul!
Mégis megpróbálsz?
Hát, én drukkolok neked,
csak nehogy túlfeszítsd a húrt,
nehogy koppanás legyen belőle!
Tudom teológiából,
hogy te vagy a feltámadás és az élet,
de egy négynapos, felpuffadt,
búzólgó hullával kezdeni
tízszáz skálán közepesen jó ötlet.
Mi lenne, ha előbb
elpróbálnád egy léggel?
Egy pocokkal vagy egy kutyával...
Egy tehénnel, egy lóval...
Aztán, ha már megy,
akkor érdemes átállni emberekre, nem?
Mert így belevetődni egyből
ebbe a feltámadás-projektbe,
biztosítónál nélkül, meg minden...
Eléggé kockázatos.
Persze, mondtad, ki kell lépni
a komfortzónából, a csónakból,
egyenest a vízre.
Hát, respekt!
Oda se merek nézni.
Na, mi az ábra?
Közvetítsetek.
Sikerült? ◆

TRAGIKUS
„THRILLER”

ÉS VIDÁM
BALETT

A makrancos Kata
balettelőadással és egy vadonatúj
Tosca-feldolgozással indul
az OPERA 2022/23-as évada.
Az előadásokról
Ókovács Szilveszterrel és
Solymosi Tamással beszélgettünk.

SZÖVEG –
FEKETE FANNI

TOSCA A RÁKOSI-KORSZAKBAN

◆ **1903 óta szerepel az Operaház műsorán a Tosca, amelyet az új évadtól Ókovács Szilveszternek, az Operaház főigazgatójának rendezésében láthat a közönség az 50-es évek diktatúrájának sűrke-vörös díszletei között.**

– Hogyan találta meg ez a feladat?

– Márciusban az Ős-Hunyadi Lászlót állítottam színpadra, a tradicionális előadás kifejezetten a felújított Operaház megnyitójára, az előre tudhatóan hektikus körülmények miatt vállaltam. A Tosca esetében ezt a körülmények hozták így, mert egy koprodukciónk az utolsó pillanatban kútba esett. Nagy segítségem Lisztopád Krisztina jelmez- és díszlettervező, akivel a Hunyadi létrehoztuk. Összecsiszolódunk a bő egyéves előkészületek alatt, és gyakorlatilag Erkelről csak átfordultunk Puccinire, folyamatos munkával.

– A felújított Toscát szeptember 24-én mutatják be. Mire helyezte a hangsúlyt?

– Az Ős-Hunyadinál esztétikai szempontok vezettek, nagyszabású előadás létrehozása, a kosztümös operajátás revideálása az épület, az Ybl-palota ünnepén. A Tosca már igazi rendezés abban az értelemben, hogy a műnek több síkon több olvasata is van: egyszerre (ál) történelmi dráma, politikai thriller és szerelmi tragédia. Ám a Scarpia által képviselt rendszerben a bigott egyházellenesség is fajsúlyos, ezt kevésbé éreztem az eddigi előadásokban. Az énekesnő Tosca és friss szerelme, a festőművész Cavaradossi példája mutatja, hogy a művészek, bár rendre elhiszik, egyedül mégsem tudják megváltoztatni a diktatúra hatalmi viszonyait. Törvényszerű, hogy miközben használja, ledarálja őket a politikai gépezet. Tosca és Cavaradossi a halál felé menetelnek az első perctől, ezért a mi produkciónkat semmiképp sem mondanám pesszimistának, csak brutalisan reálisnak.

– **Bár az eddigi feldolgozásokban a történet helyszíne Róma, a hagyománnyal szakítva az ötvenes évekbeli Budapestre vitték át a cselekményt.**

– Puccini és már az alapmű szerzője, Sardou is mintha római bédekkerrel rajzolta volna a Toscát, az egész félóra alatt betekinhető, és nem ritkán döbbenetes ellentétben áll az ősi város napfényes épített szépsége és patinája a mű borzalmaival. Ránk viszont most a nyomasztó ötvenes évek sűrke-vörös „útikönyve” lesz igaz: a Regnum Marianum templom, az Andrásy út 60., az Operaház és a Sztálin-szobor talapzata valamiféle másik tengelyre fűzi fel a mi Toscánkat. Művészet és hatalom összefonódására kevés olyan jó példa van, mint a két baloldali párt egyesülése 1948-ban, amelynek helyszíne az Operaház volt, és itt tetőzött a Rákosi-korszak is a „főhős” 60. születésnapjával... Lisztopád Krisztával nem rekonstruáljuk ezt, de éreztetjük a kor fullasztó hangulatát.

– Kik játsszák a főbb szerepeket?

– Toscát Ádám Zsuzsanna és Boross Csilla kelti életre, Cavaradossit Fekete Attila és Pataki Adorján, míg Scarpia szerepében Kálmán Péter és Kálmándy Mihály hallható. Mivel különböző életkorúak és karakterűek, máshogy formálják a szerepüket, más tulajdonságaikat domborítják ki. Kálmán Péterhez cinikusabb, durvább, Kálmándy Mihályhoz kimértebb, fagyosan kegyetlen Scarpia illik. A dupla szereposztás ugyan kétszeres munkát kíván a rendezésben, ám így az olvasatnak máris két alfaja mutatkozhat meg a színpadon.

– Mik jelentették a legfőbb kihívást a Tosca rendezésében?

– Tán meglepő, de a Tosca kamaradarab: egy szoprán, egy bariton és egy tenor éneklél, a kórusnak nincs nagy szerepe. Magyarország legnagyobb kőszínházi színpadát nem bonyolítjuk túl, viszont hatalmas lesz a tér, érezhető benne az egyes ember, a művész elveszettsége. Az alkotási folyamatban énekeskel, kórusossal, karmesterrel, tervezővel együtt alakítjuk a kiindulási koncepciót, a rendező leginkább döntéseket hoz ebben a szakaszban. A próbák szeptemberben kezdődnek. És még mindig ott van az örök kapaszkodó: remekművet mesterdalnokokkal hallgatni akkor is öröm, ha a közönség esetleg mást gondol az olvasatunkról.

A SZÍNHÁZ MINT SZÓRAKOZÁS

A makrancos Kata az első szezonnyitó balett az Operaház újranitása óta. Solymosi Tamást, a Magyar Nemzeti Balettintézet vezetőjét kérdeztük az előadásról.

– Miért pont ezt a darabot választották?

– Ez egy vidám előadás, amely lendületet ad az új évadnak. Emellett az is szempont volt, hogy egy Seregi László-darabot válasszunk. Szeretnénk, ha minden évben szerepelne tőle egy darab a repertoárban, ám az Andrassy úti Ybl-palota felújítása idején korlátozottak voltak a lehetőségeink, mivel a koreográfiáinak a döntő többsége kifejezetten az Operaház színpadára készült. A tavaszi újranitást követően viszont a Rómeó és Júliát már láthatta a közönség, amit rekordszámban mutattunk be. Ez a darab erősíti a színházba járásnak mint szórakozási formának a tradícióját, amire az utóbbi időben még nagyobb szükség lett. Az elmúlt években ugyanis rengeteg nehézséggel kellett szembenéznie a társadalomnak, ez a vidám előadás pedig segít kikapcsolódni pár órára. De a közönség napok, hetek múlva is szívesen fog rá visszaemlékezni.

– Petruccio szerepét Balázi Gergő Ármin kapta, aki a 2022/2023-as évad Étoile-ja. Milyen a vele való munka?

– Gergő kiváló művész, akinek világszínvonalú a tánctechnikája, emellett nagyszerűen formálja meg a rá osztott szerepeket. Egy darab pedig akkor lesz jó, ha a táncos birtokában van a klasszikus balett technikáinak, és a színeszi képességei is erősek. Ha valamelyik hiányzik,

akkor olyan, akár egy féllábú óriás. Annak idején, amikor Seregi László színpadra állította A makrancos Katát, az egyik szereposztásban én játszottam Petrucciót, emiatt déjà vu érzésem van a próbákon. Pedig már több évtized telt el azóta, de mintha csak egy perc lett volna.

– Mit tart a legfontosabbnak Seregi László örökségéből?

– Kaszás Ildikó balettmesterrel arra törekszünk, hogy mindent abban a szellemiségben és minőségben mutassunk be, ahogyan a mester megálmodta. Igyekszem úgy instruálni a táncosokat, ahogyan korábban ő is minket. Seregi humorosan, ugyanakkor érthetően fogalmazta meg az elvárásait, ezáltal mindenki gyorsan magáévá tette, és sokat tudtunk fejlődni.

A humor a darabjaiban is visszaköszönt. A makrancos Katát nézve minden pillanatban lehet nevetni vagy sírni, felfedezni valami rendkívülit a színpadon. Fontos, hogy a táncosok hitelesen mutassák be a figurákat, és ne legyenek klisék, amiktől az előadás elvesztené a könnyedségét, természetességét.

– Milyen egyéb balettelőadásokkal készülnek az új évadra?

– Komolyabb és vidámabb témájú előadások egyaránt helyet kaptak a repertoárban, mint A hattyúk tava, A diótörő, a Don Quijote és A Pygmalion-hatás című premierünk, emellett Bartók egyfelvonásosait is új koreográfiákkal tűzzük műsora. Tehát nagyon színes lesz a következő évad. ♦

KÉPMÁS

SPIRITUSZ

podcast
a lelki egészségért
Bóna Judittal

A Képmás magazin pszichológiai podcast-műsorának vendégei a lélek bonyolult működését jól ismerő szakemberek és olyan ismert személyiségek, akik bátran beszélnek életük legnehezebb és legörömtelibb időszakairól, küzdelmeikről és felismeréseikről. A boldogsághoz önmagunk és a többi ember viselkedésének megértésén keresztül vezet az út.

A műsorvezető **Bóna Judit**

önismeret
lelki egészség
stresszoldás
párkapcsolat
gyermeknevelés
életmód
... és még sok más téma

SZEPTEMBERI KIMENŐ

Kép: Vígszínház – Juhász Éva

VÍG 125 KONCERT

A Vígszínház történetének emblemikus szerzeményeiből hallhatunk válogatást ezen az estén. Olyan klasszikusok népszerű slágerei csendülnek fel, mint a *Csókos asszony*, a *Fekete Péter*, a *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról*, a *Padlás*, a *Dzsungel könyve*, az *Egy csók és más semmi*, a *Jó estét nyár, jó estét szerelem* és a *Pál utcai fiúk*. A dalokat a társulat művészei adják elő, nagyzenekari kísérettel.

Budapest, Vígszínház, 2022. szeptember 11.

Kép: Molnár Miklós

BEHAVAZVA

Peter Quilter darabjában megismerhetjük Patrickot, aki magányosan él vidéki házában. Egy nagyobb hóvihár alatt kopogtatnak az ajtaján. Judith áll ott, egy különc nő a falu túloldaláról, Patrick nem ismeri, és reméli, hogy gyorsan elmegy. Nem így lesz, a vihar felerősödik, elzárja a világot, és összezárja a két embert Patrick házában.

A szerző a művet 2020 tavaszán írta, a pandémia kijárási tilalma idején, de nem a pandémiáról szól, hanem az önkéntesen vállalt magányokról, amelyek segítséggel feloldhatók.

**Budapest, Rózsavölgyi Szalon,
2022. szeptember 7. és 23.**

KÉPMÁS-EST

AZ ARS SACRA KERETÉBEN

FILM és PSZICHOLÓGIA

MOMKult, Kupolaterem
1024 Budapest, Csörsz u. 18.

Szeptember

19.

19:00

HOL VAN A HÉTKÖZNAPOKBAN ISTEN?

Milyen istenképet hordozunk magunkban? Hogyan találkozhat a 21. századi ember a transzcendenssel?

Az **Imporsztor** című rövidfilmmel (R.: Pinczés Dávid) kezdünk, azután pedig **Dr. Versegi Beáta Mária** teológus, coach, szupervizor és **Sajgó Szabolcs** jezsuita szerzetes, író, költő, a Párbeszéd Háza igazgatója lesz a beszélgetőtársunk.

A Képmás-estre a belépés regisztrációhoz kötött, a belépő személyenként egy Képmás magazin.

Regisztráció: kepmas.hu/kepmas-est

TÁMOGATÓ:

RENDEZŐK:

SZIRTES EDINA MÓKUS KONCERTJE

Az énekesnő és zenésztársai azt ígérik, hogy hegedűvel, síppal, dobbal jönnek, hoznak sok effekt pedált, és persze verseket, amelyek segítenek élni és túlélni, rácsodálkozni sorsokra és gondolatokra. Szirtes Edina hegedűművész diplomáját a szegedi Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szerezte, majd zeneszerzéssel kezdett foglalkozni. Írt zenét többek között a Szegedi Kortárs Balett, a Baltazár Színház és a Magyar Rádiószínház számára is, stúdiózenészként számos komoly- és könnyűzenei együttes produkciójában, illetve hanglemezen működött közre, és folyamatosan koncertezik is velük, dalszerzőként pedig több díjat is nyert.

Budapest, Margitsziget, 2022. szeptember 18.

SZEPTEMBERI KIMENŐ

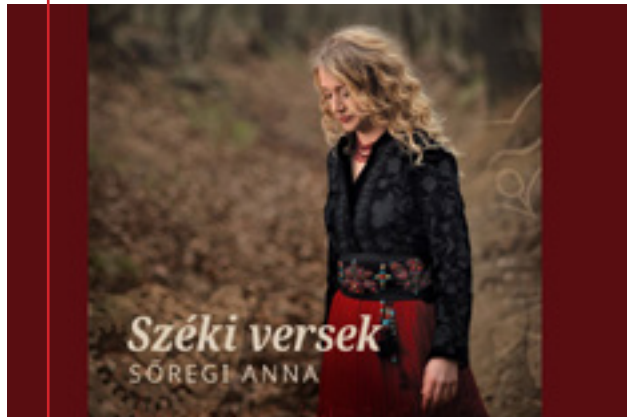

Részlet a *Magyar hangja...* című dokumentumfilmből

CINEFEST

A nemzetközi filmfesztiválon a nagyjátékfilmek és egyéb programok mellett érdekes dokumentumfilmeket is láthatunk. Bemutatják a *Tűzben edzett szerelem* című filmet, amely egy vulkanológus házaspár nem mindennapi életét meséli el és a *Magyar hangja...* című produkciót, amely a magyar szinkron múltjáról, jelenéről és lehetséges jövőjéről szól. Az *erdőcsináló* pedig Tony Rinaudo portréja, aki megtalálta a módját annak, hogy az évtizedek óta a föld alatt szunnyadó, még élő fatörzseket és gyökereket „felébresztve” a legkopárabb területeken is fákat növesszen, és így több ezer afrikai földművesnek biztosítsa a megélhetést. A készítőik követik Rinaudót különböző afrikai országokba, hogy tanúi lehessenek az elsivatagosodás elleni küzdelemnek.

Miskolc, 2022. szeptember 9–17.

SŐREGI ANNA: SZÉKI VERSEK – KÖNYV ÉS CD

A táncház mint szórakozási forma szorosan kötődött a párválasztás időszakához, amikor a lányok kivirultak, a legények már konfirmáltak (a reformátusoknál), de még nem vitte el őket az akkoriban kötelező, testet-lelket megváltoztató katonaság. Ez a tizenéves kor minden ember életében az egyik legmeghatározóbbak közé tartozik, talán ez is magyarázza a lemezen szereplő szövegek tisztaságát, érzelemgazdagságát. *„E költői világ őszintesége, és hozzám, egy 21. századi fiatalhoz is szóló üzenetei magával ragadóak”* – mondja Sőregi Anna.

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG NAPJAI

Az eseménysorozat a 150 éves intézményes magyar műemlékvédelem előtt tiszteleg, a szervezők idén is számos programmal várnak mindenkit. A *Ménesi út titkai* című kulturális sétán a Gárdonyi tértől a Molnár-C. Pál Múzeumig sétálhatunk, közben a környék nevezetes épületeinek, híres embereinek emlékezetes történeteiről hallhatunk. A séta tárlatvezetéssel zárul az *Apropó, Tabán* című kiállításon, amelyet ez alkalomból Molnár-C. Pál *Alexandriai Szent Katalin* című alkotásának bemutatása gazdagít.

Budapest, 2022. szeptember 17–18.

XVI. Ars Sacra Fesztivál

2022.
szeptember
17-25.

**„Úgy szeressétek egymást,
ahogy én szerettelek titeket!”**

(Jn 13,34)

Minden program ingyenes.

ars-sacra.hu

SZEPTEMBERI KIMENŐ

BUDAPESTI NEMZETKÖZI KÖNYVFESTIVÁL

A kiadók a Millenáris Parkban várják az olvasás rajongóit, sok új kiadvány jelenik meg, és programokkal is készülnek a szervezők. Az idei díszvendég Szvetlana Alekszijejics Nobel-díjas író nő lesz. Legismertebb műve a *Csernobili ima* című riportkötet, amely az atomkatasztrófa szemtanúival készített interjúk alapján mutatja be Csernobil hatását.

**Budapest, Millenáris Park,
2022. szeptember 29.–október 2.**

Képi. Pásztor Péter

Részlet az *Ignác* című musicalből

ARS SACRA FESZTIVÁL

A szervezők több mint 300 programmal várnak mindenkit, koncertet ad többek között a 25 éves Misztrál együttes, lesz egy zenés, versszínházi előadás Pilinszky János szakrális verseiből, megnézhetjük a Loyolai Szent Ignác életéről szóló új musicalt, részt vehetünk egy tánccmeditációs alkalmon, meghallgathatjuk Lackfi János, Lackfi Dorottya és Sinha Róbert zenés irodalmi estjét, a Szent Efrém Férfikar koncertjét, részt vehetünk számos könyvbemutatón és tárlatvezetésen is.

**Országszerte több városban,
2022. szeptember 17–25.**

KÉPMÁS-EST

FILM és PSZICHOLÓGIA

Várkert Bazár
Testőrpalota, Vetítőterem

Szeptember

28.

19:00

HOGY SZÓL BENNE A HEGEDŰ?

Milyen időskort képzelünk el és mi kell a megvalósításához? Vannak-e 21. századi mintáink az öregedéshez és mire számíthatunk életünknek ebben a szakaszában?

Az estet a **Hangulat-változás** (R.: Vékes Csaba) című rövidfilmmel kezdjük, utána pedig **dr. Mogyorósy-Révész Zsuzsanna** tanácsadó szakpszichológussal beszélgetünk.

A Képmás-estre a belépés regisztrációhoz kötött, a belépő személyenként egy Képmás magazin.

Regisztráció: kepmas.hu/kepmas-est

TÁMOGATÓ:

RENDEZŐK:

Kép: Boróvi Dániel

A NÉGYSZÖGLETŰ KERK ERDŐ

Ha volna tanulsága *A Négyszögletű Kerek Erdő*nek, hát ez lenne: a gonosz nevetséges.

Ami tanulságnak, lássuk be, elég veszélyes: de szerencsére nincs tanulsága ezeknek a meséknek.

Ezek csak történetek, amelyek megestek – vagy majdnem megestek, ami olyan, mintha meg is estek volna. Történetek, amelyek végén valahogy, minden különösebb hókuszpókusz és szélhámosságok nélkül, kizárólag a józan ész segítségével, mégiscsak győz a jó, az igazság – és minden rendbe jön.

**Budaörsi Latinovits Színház,
2022. szeptember 14.**

SZÖVEG –
JEAN ORSOLYA

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

A cikk a Magyar Turisztikai Ügynökség
szakmai támogatásával készült.

TITKOK, MONDÁK, LEGENDÁK NYOMÁBAN

Hét hely hazánkban, amelynek
különleges története van

Arról talán senkit sem kell meggyőzni, hogy Magyarország tele van csodákkal: szebbnél szebb tájakkal, természet alkotta, varázslatos képződményekkel, várakkal. Most olyan helyeket ajánlunk, amelyekhez még legendák, különleges történetek is kapcsolódnak.

◆ A BAJAI „SZERELMESEK TEMETŐJE”

Bajára nemcsak szép fekvése és a híres bajai halászlé miatt érdemes ellátogatni, hanem azért is, mert tele van érdekes történetekkel, amelyek egyike a „szerelmesek temetője”. A bajaiak úgy tartják, a Duna mellékága egy tragikus szerelmi história végső állomása. A helyiek által Sugovicának keresztelt folyószakasz nevének eredetmondája szerint Sugó Mátyás gazdag vízimolnár fia beleszeretett egy szegény halász leányába, Vicába, ám a szülők ellenezték a házasságukat, ezért a fiatalok a vízbe ölték magukat. A Sugó és a Vica nevek összeolvadásából keletkezett a földrajzi név: Sugovica. Ez természetesen csak egy népnyelvi költés, a nyelvtörténeti kutatások máshonnan eredeztetik a nevet.

TIPP: Béreljünk csónakot, és evezzünk a Duna bajai mellékágán, igazán romantikus élményben lesz részünk!

A HAJÓSI KASTÉLY TITKOS ALAGÚTJA

A Bács-Kiskun megyei Hajóson található a megye legrégebbi kastélya, amelynek felépítésével kapcsolatban azt beszéljük, hogy magának Mária Teréziának építtette a kalocsai érsek, mivel a királynő úgy tervezte, hogy látogatást tesz a kalocsai egyházmegyében. Mária Teréziának ez alkalomból az volt a kívánsága, hogy szánon szeretné megtenni az utat Kalocsától Hajósig. Az érsek ezért sóval szóratta be a két település között az utat. A látogatás végül elmaradt, csak a hajósi emberek emlegetik máig, hogy a kastély két kapujának tetejét díszítő szobrok Mária Teréziát ábrázolják.

A Sugovica Baja déli részén

A kastély azonban nem csak erről a történetről híres. Kertjében több titkos alagútra is bukkantak: a négy méter hosszúba, amely egykor kút volt, és az érseki konyhát látta el vízzel, le is ereszkedhetünk egy vaslétrán. Az idős hajósiak más titkos alagutakról is mesélnek, ezek létezéséről azonban ez ideig nem került elő bizonyíték. Az egyik legenda szerint a kastély pincéjéből a Nepomuki Szent János-szoborig vezetett egy alagút, ahol a szent alakja alatt négy kőbe vésett arc látható, amelyek a négy égtáj felé néznek. Ha valaki tudja, hogy a szoborarcoktól hány lépést kell lépnie az égtájak felé, megtalálhatta a titkos alagút négy lejáratának egyikét.

TIPP: Látogassunk el a 24 utcából és 1200 pincéből álló, Európában egyedülálló Hajósi Pincefaluba!

MÁRÉ MEGÁTKOZOTT ÚRNŐJE

Máré vára a Mecsek egyik lélegzetelállítóan szép hegyén áll. A tatárjárás idején épült, ám a reneszánsz időszakában lőporrobbanás miatt leégett. Napjainkban csak kívülről járható körbe.

A legenda szerint itt lakott Máré vitéz szépséges feleségével. Márét a király hadba szólitotta, és hosszú évek múltán sem jött haza. Felesége elsírta, majd hozzámment a szomszéd vár urához, és a frigyből született egy szép lányuk. Sok-sok év telt el, mikor a már halottnak hitt Máré mégis hazatért, és mikor ráébredt felesége hűtlenségére, mindkét várat ágyúval halomra lövette. Ott halt meg az asszony Miklós vitézzel együtt. Csak lányuk maradt életben, de őt az anyja megátkozta. Az átokkal sújtott leány azóta is a hegy mélyén rejtőzik, de minden 77. évben piros pünkösdi hajnalán kiszabadul, a Máré-völgyi patakban fürdik és fésüli hosszú haját. Az a vadász válthatja meg az átoktól, aki ilyenkor arra jár, és megcsókol egy medvét, egy kígyót meg egy varangyos békát.

TIPP: Kiránduljunk egyet a Mecsekben, másszunk fel legmagasabb csúcsára, a 682 méteres Zengőre, és csodáljuk meg az ott épült 22 méteres, hétemeletes kilátóból elének táruló panorámát!

A hajósi kastély kertje, a képen az alagút bejárata is látható

A MARTALÓCOK NYOMÁBAN

A pécsieknek van egy kedvenc kirándulóhelye, a meredek, szűk utcákkal és temérdek szőlőtőkével tarkított Deindol-völgy. A legenda szerint itt egykor martalócok tanyáztak. A völgy elnevezése is innen ered: egyes források szerint ugyanis a török-szláv dahijin dol kifejezés azt jelenti, martalócok völgye.

A másik népmonda szerint ez a terület valaha egy német emberé volt. Amikor azt érezte, hamarosan meg fog halni, fölvitette magát a három fiával a hegyre, ahonnan beláthatta az egész birtokot. A vagyonfelosztás úgy zajlott, hogy az öreg nyugatról kezdve rámutatott az első völgyre, és azt mondta: „Das ist dein Tal”, svábosan „dein Tol” (Ez a te völgyed). A másik két fiának is osztott egy-egy völgyrészt, és azóta nevezik ezeket Kis-, Közép- és Nagy-Deindolnak.

 TIPP: Péccset járva ne hagyjuk ki a Zsolnay Kulturális Negyedet, a Vasarely Múzeumot, a dzsámit, Idrisz Baba türbójét, és feltétlenül üljünk be a Széchenyi tér egyik hangulatos kávézójába!

A SZÁZREJTEKŰ BÜKKALJAI ALAGÚTRENSZER

Kevés titokzatosabb nevű földalatti járatrendszert találunk itthon, mint a bükkaljai kőkultúra egyik legkülönlegesebbjét, a Százrejteket a Heves megyei Andornaktályán, amit a hagyomány szerint még a török időkben vághattak menedéknek az invázió elől menekülő lakosság számára. Később a helyi földbirtokos az elágazásokat elfalaztatta, és birkahodályt alakított ki a legnagyobb termekből. Napjainkban vezetett túrán csodálkozhatunk rá a többszintes, rejtélyes hangulatú járatrendszerre: a hungarikumnak számító bükkaljai kőkultúra látnivalóit bemutató túrasorozat egyik programja ugyanis ide vezet.

 TIPP: Andornaktálya környéke tele van látnivalókkal: szinte csak egy ugrás Eger, a siroki vár és a barlanglakások, vagy a Tisza-tavi Ökocentrum.

Maré vára

RÁKÓCZI MOGYORÓFÁJA

300 évesnél idősebb, 25 méter koronaátmérőjű és 20 méter magas az a famatuzsálem, amelyet Rákóczi-törökmogyoró-faként emlegetnek Romhányban. A szájhagyomány úgy tartja, hogy II. Rákóczi Ferenc fejedelem az itteni kápolnától irányította 1710. január 22-én a Lókos mentén zajló ütközetet, amelyben véres vereséget szenvedett Heister Sigbert császári tábornok csapataitól. Egy legenda szerint az akkor már terebélyes mogyorófa alatt állt a fejedelem sátra. Írásos feljegyzésekből viszont úgy tudható, hogy a rodostói száműzetésben élő II. Rákóczi Ferencet meglátogatta egy volt katonája, akinek a fejedelem egy törökmogyorófa-cserjét adott, hogy ültesse el Romhányban az 1710. január 22-i csata emlékére. Történetek szerint a fát a katona nem a csata helyszínén ültette el, hanem egy távolabb eső dombon. Bárhogyan volt is, az utókor Rákóczi mogyorófájaként tiszteli a Kastélyka-dűlőn magasodó matuzsálemet.

 TIPP: Kiránduljunk a Prónay-kilátóhoz, látogassuk meg a felsőpetényi Almásy-kastélyt és a nógrádi várat, szép időben pedig mártózzunk egyet a Bánki-tóban!

AZ ÖRÖK SZERELEM HÁZA

A fonyódi Walkó-kilátó közelében áll a híres Kripta-villa. Abrudbányay Ödön az esküvő előtt betegségben elhunyt menyasszonya, Magdus emlékére építette a pompás villát a fonyódi Sipos-dombon. A ház 1940-ben készült el, és a szerelmét örökre sirató férfi az épület alagsorában helyeztette el Magdus megmaradt emléktárgyait és a vörös homokkőből faragott nászagyat, rajta Magdus és saját fekvő alakjával. A legenda úgy tartja, ha kedvesünkkel a nászágynál föltött megfogjuk egymás kezét, örök szerelmet nyerhetünk.

 TIPP: Fonyódot a déli part legszebb strandjaként tartják számon, itt van a Balaton leghosszabb, 464 méter hosszú mólója. Ellátogathatunk a Valkó-kilátóhoz, és megcsodálhatjuk a híres fonyódi villasort is. ♦

EURO JACKPOT

A LEGMERÉSZEBB ÁLMAIDAT IS
VALÓRA VÁLTHATOD!

AKÁR

43

MILLIÁRD
FORINT
FŐNYEREMÉNY
MAXIMÁLIS HALMOZÓDÁS ESETÉN

EUROJACKPOT SORSOLÁS

HETENTE KÉTSZER

KEDDEN ÉS PÉNTEKEN

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

Az aktuális főnyeremény összegét és a részleteket keresd a www.szerencsejatek.hu oldalon.
A feltüntetett összeg a bruttó 120 millió EUR-nak megfelelő, az előző évi EUR/USD MNB árfolyam
átlaga alapján számított főnyeremény bruttó összege.

#MARADJONJÁTÉK

18

2AMAGY

CSOMAGFUTÁR,
NAGYTESTVÉR, LEENDŐ
SZOCIOLÓGUS. **BÓDI
LEVENTE** A MÁLTAI
SZERETETSZOLGÁLAT
ÖNKÉNTESE: RÁSZORULÓ
GYEREKEKET TÁBOROZTAT,
IDŐSEKNEK SZÁLLÍT
SEGÉLYCSOMAGOKAT,
HAJLÉKTALANSZÁLLÓT
TATAROZ.

Cikk a 40. oldalon

